

Kirjallisuutta.

Arvid Järnefeltin uusi kirja **Veljekset** on 549 sivun kokoinen romaani kolmessa osassa. Tässä teoksessaan tekijä nähtävästi elävin kuvin tahtoo valaista sitä uutta maailmankatsomusta eli elämän ymmärrystä, joka meidän päivinämme on heräämisillään ihmisten tajunnassa ja jonka Järnefelt itse on omistanut. Hän näyttää, kuinka elämä itse siihen vie, kuinka se melkein pakosta on omistettava jokaisen, joka ei tahallaan silmiään ummista, kuinka se ratkaisee ja sovittaa ristiriidat, jotka nykyään vallitsevat ihmisten mielissä ja sieluissa.

Hän kertoo romaanissaan neljästä veljeksestä, joista vanhin, Johannes, oltuaan pappina Pohjanmaalla luopuu virastaan ja ryhtyy maata viljelemään, sittekin hän herää näkemään, että pappius onkin ihmisten eikä jumalan asettama virka ja että hän itse oikeastaan vain palkan takia rupesi muiden ihmisten opettajaksi. Toinen veli, Gabriel on jo nuoresta saakka „ollut perheen vanha suru“ ja laiminlyönyt lukujaan, koska ei ymmärtänyt, mitä varten lukisi ja oppisi; sitä vastoin hän aina on rakastanut ruumiillista työtä, joka maailmassa on ilmeiseksi hyödyksi; hän ryhtyy konetehtaan työmieheksi ja tulee sitten veturinkuljettajaksi. Nuorin veli, Uuno, on niitä kansallisen innostuksen miehiä, jotka nousevat kunnian kukkuloille ja joista tulee yhteiskunnan pylviä, jos kaikki hyvin käy; niitä miehiä, jotka pitävät suuria kemuja, missä herrat totilasien ääressä punnittelevat vakavia maan asioita, sillä aikaa kuin rouvat ja palvelijat otsansa hiessä valmistelevat kyökissä muhkeata illallista. Neljäs veli, Henrik, kertomuksen sankari, on niitä nykyajan ihmisiä, jotka vasta vähitellen heräävät tajuamaan mitä sisimmässä sisässään tahtovat.

Henrikin kehitys se onkin kertomuksen punainen lanka. Hän harjoittaa luentoa yliopistossa, mutta siirtyy aineesta toiseen, viisaustieteestä jumaluusoppiin, siitä tähti- ja vihdoin lakitieteeseen, koska hän ei mistään löydä sitä mitä hän etsii: elämän kysymyksen ratkaisua. Kerran käydessään Pohjanmaalla veljensä Johanneksen luona hän saapi syvän vaikutuksen tämän tolstoilaisesta maailmankatsomuksesta, josta onkin seurauksena, että Henrik kehittyy samaan suuntaan ja lopulta erilaisten vaiheiden jälkeen joutuu apuopettajaksi Johanneksen perustamaan kansakouluun.

Monen lukijan mielestä tämä kertomuksen sankari varmaankin tuntuu heikolta, epäitsenäiseltä ja epäintressantilta luonteelta. Jos häntä ehkä voisikin syyttää näistä puutteista, ei pidä jättää huomaamatta, mikä syvä ja tuores elämä alituisesti virtaa hänen sielustaan. Henrikinlaisia ihmisiä on oikeastaan vielä harvassa. He eroavat siinä suhteessa ympäristöstään, että heidän sydämessään asuu tavallista suurempi epäitsekkyys ja rakkaus muihin; mutta Henrikin lailla he vasta monimutkaisten sisällisten taistelujen perästä pääsevät täyteen tajuntaan siitä, että heidän onkin noudattaminen sitä sisällistä ääntä, jotta voisivat elää rauhassa itsensä kanssa. Eikä tämä vitkastelu kummastuta meitä, kun muistamme että heitä ympäröi ulkomaailma, jossa koko elämä on rakennettu itsekkyyden ja oman voiton pyynnin pohjalle. He ovat luonnollisesti niitä ihmisiä, jotka eivät paljoa aikaansa eivätkä maailmaa mullista. Mutta he luovat vallan uuden maailman omaan henkeensä, kun voittavat oman itsensä ja Henrikin kanssa „kalliilla elämällä kokevat ja saavat tietää, että se todella on heissä puute, jolleivät he rakasta muita ihmisiä niinkuin äitiään ja veljiään“. Ja johdonmukaisesti senlaiset ihmiset ajattelevat kansastaan ja kielestään tähän tapaan:

„Miljoonien ihmisten täytyy sen kielen avulla päästä korkeimman totuuden tietoon, mikä on olemassa, ja antaa luotansa tämä totuus omalla omituisella tavalla valaistuna ja uudella tavalla selvitettyinä. Tämä tehtävä on jumalan antama maailman hyväksi, eikä sitä mikään mahti tee tyhjäksi. Siihen ei voida koskaan panna edes mitään esteitä“. (Siv. 547).

Mitä kirjan muodolliseen puoleen tulee, voisi sitä ehkä sanoa liian laajaksi; vähän konsentreaamalla tekijä olisi voinut supistaa sanottavansa puolta pienempään nidokseen, joka muuten olisi tehnyt kirjan eheämmäksikin. Mutta siihen nähden, että Järnefelt taitavana psykologina ja kertojana on tehnyt romaaninsa sekä tosittodellisuutta kuvaavaksi että jännittäväksi ja paikatellen elävän kauniiksi, ei semmoinen huomautus ole moitteeksi katsottava.

En tiedä, löytänevätkö ne, jotka lukevat kaunokirjallisuutta ainoastaan huvikseen, tästä Arvid Järnefeltin uudesta teoksesta yhtäpaljon nautittavaa kuin ne, jotka harrastavat kirjallisuutta myöskin

oppiakseen ja viisastuakseen. Mutta jokainen tarkkavainen ja ajatteleva lukija löytää siitä monta totuuden helmeä.

Kirja on Otavan julkaisema ja maksaa Smk 3:25+3:25.

Ajan merkinä on myös pidettävä *Lucina Hagmanin* reippaasti, vähän sanomalehtiartikkelin tapaan kirjoittamaa kyhäystä *Kasvatus rakkauteen* (Porvoossa, Verner Söderström, hinta 1 mk.) Nimi jo osottaa, mistä kirja puhuu, ja tekijä kääntyy etupäässä naisten puoleen, joiden nyt on ryhtyminen „siihen luomistyöhön, jota tuskastunut ihmiskunta kaihoaa ja jonka ytimenä on oleva kansojen kasvatus rakkauteen, ei siihen, joka tietää vaan vertaisistaan ja ystävistään, vaan siihen, joka osaa lukea lähimmäisen nimen jokaisen ihmisen otsalla. Tähän luomistyöhön on naisilla kyllin sekä kykyä että taipumusta, sitä ei kukaan voi kieltää. Ja uskokaa, tämä on ylevä ja kunniakkain tehtävä mihin ihmiset voivat ryhtyä. Se on tuhat kertaa tärkeämpi kuin se kostonretki, jota Europan valtiot käyvät kaukaisessa idässä. Se on monta kertaa tärkeämpi kuin kaiken valtioviisauden toiminta, jonka kautta oman kansamme itsenäistilaa koetetaan säilyttää väkevemmän tahtoa vastaan. Se on ylevä senvuoksi ettei se etsi omaansa ja sen vuoksi että se kasvattaa seuraavat suvut samaan ominaisuuteen. Se on tärkeä sen vuoksi että sen työ on riippumaton satunnaisuuksista ja että se tuottaa jotakin pysyvää, semmoista jota ei väkivaltaisilla laeilla eikä millään miesvoimalla voida hävittää.

„Tämä uudesta luova kasvatustehtävä, johon olot ehdottomasti nyt pakoittavat naiset, on viipymättä alotettava. Ei huomisesta, vaan tästä päivästä lähtien täytyy naisten ruveta kohottamaan siveellistä henkeä kaikissa perheissä. Heidän tulee siellä jokaisen jäsenen sydämmehen kylvää Kristuksen oppi rakkaudesta ja heidän tulee niin suurella huolella ja lämmöllä sitä vaalia ja viljellä, että se ja ainoastaan se pääsee johtamaan perheistä lähtevien miesten toimintaa yhteiskunnassa“. (Siv. 32–33).

Tekisi mieli lainata paljon enemmän tästä neiti Hagmanin jaloa ja puhdasta henkeä uhkuvasta avonaisesta kirjeestä, mutta ylläolevakin on jo otteeksi pitkä. Toivottavasti kaikki Suomen naiset rientävät sitä lukemaan, siitä oppimaan ja innostumaan. Eikä ole haitaksi, jos me miehetkin siihen tutustumme.

Salatieteellinen eli okkultinen kirjallisuus on tänä vuonna rikastunut yleistä huomiota herättäneellä teoksella, kuuluisan ranskalaisen kirjailijan ja tähtientutkijan *Camille Flammarion'in* kirjalla *L'Inconnu et les problèmes psychiques de la vie*. Kuten nimi osottaa on teos yliaistillisia (ennen n. k. yliluonnollisia) ilmiöitä koskeva tutkimus. Eri luvuissa käsitellään siinä paitsi tavallisia hallusinatsioneja, aavistuksia, unennäköä y. m. erittäin niitä tapauksia jolloin ihminen kuolinhetkellään antaa itsestensä tiedon poissaoleville ystävilleen tai omaisilleen. Tekijä on pitemmän ajan kuluessa pääasiallisesti vetoamalla yleisön apuun koonnut runsaan varaston kertomuksia tämänlaatuisista tapauksista. Nämä tapahtumat hän on tieteellisesti ryhmittänyt ja näyttää, ettei hän niitä voi pitää törkeän taikauskon tai sokean sattuman tuotteina. Päinvastoin Flammarion'in mielestä nämä yliaistilliset ilmiöt paraiten todistavat, kuinka löyhät materialistisen katsantokannan väitteet ovat, samalla kuin vievät siihen johtopäätökseen, että ihmissielussa on salaisia voimia, joita vielä vähän tunnetaan, mutta joiden tutkimisesta uusi aika on synnyttävä erityisen tieteen. Kirja ansaitsisi tulla suomennetuksi.

Pekka Ervast.

(*Uusi Aika* 1900, Näyttenumero, Joulukuu 1900.)